

Meenutusi puuetega lastega tegutsemisest Kuusalu vallas

08. märtsil 1992. aastal kogunesime grupi puuetega laste vanemate ja lastega Kiidu perekond Ruulide eramajja. Teelauas tegime esimesed arenguplaanid ja moodustasime ühenduse, toetudes Eesti Vabariigis loodud Puuetega Laste Vanemate Liidu üleskutsele. Valla poolt toetas meid sotsiaalameti juhataja Helle Lepik. Kuna olin just lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja saanud lasteaiaõpetaja kutse, siis arenes asi nii, et esimesed kaks last hakkasid samast sügisest minu kodus õppimas käima. Töö oli peamiselt entusiasmil põhinev, hiljem siiski sain ka rohkem erialast koolitust-kirjandust jne. Täpselt ei mäleta, kuid vist 1995. aasta märtsist jätkus töö juba Kuusalu lasteaias. Sinna koondus väga tugev lastevanemate toetusgrupp ja saime ka osalise koormusega abijõudu (logopeed, taastusvõimlemine, õpetajad, muusikaõpetajad). Kõike seda toetas nii materiaalselt kui ka moraalselt rühma „ristiema“ Helle Lepik. Rühm lõpetas tegevuse, kui osad lapsed kasvasid suureks ja suundusid erinevatesse koolidesse. Selleks ajaks oli kooliseadus järgi jõudnud ja mõned lapsed said asuda ka Kuusalu kooli õppima. Kuusalu koolis oldi vägagi mõistvad ning toetavad.

Veel veidi tollaegsest invatööst: vallas tegutsesid puuetega laste pered koos. Mõned pered võtsid osa ka üle-eestilistest tegevustest puudeliikide järgi. Need liikumised esitasid ettepanekuid ka seadusandluse väljatöötamiseks puuetega perede teemal. Meie vallas korraldasime koos ühisüritusi. Meelde on jäänud kevadpühadel lastega meisterdamine, mitmed jõuluüritused, kohtumised soomlastega jms. Eriti toredad oli ühised ekskursioonid: näiteks sõit Saaremaale. Ööbisime Mändjalal, rändasime Saaremaa igatpidi läbi. Väga tore sõit oli ka Lõuna-Eestisse. Need käigud liitsid ja

andsid peredele palju rõõmsaid hetki. Üritused olid kogupereüritused, eriti püüdsime tähelepanu pöörata ka perede tervetele õdedele-vendadele. Invarühma töötajatega saime mitmel korral käia Sipoo vallas õppereisidel. Nende kõikide ettevõtmiste taga oli meid toetamas väsimatu H. Lepik. Puutusin invaliidumisega kokku seni, kuni mu enda poeg sai täiskasvanuks ning kuni tegutses lasteaia invarühm.

Paar aastat tagasi toimus meil kunagise invarühma kokkutulek ja see oli eriliselt meeldiv päev täis taaskohtumisi. Kooliskäimise aeg oli meie lastel kõikidel hästi läinud. Mureks on praegu just täiskasvanuna toimetulek. Eriti on probleem just liitpuudega, aga ka vaimupuudega noorte osas.

Sellest perioodist minu elus on jäänud meelde tublid noored emad, kes oma lastele palju aega ja armastust pühendasid ning mitmeid ettevõtmisi täiel jõul toetasid ning vedasid.

Maila Tamm, puudelapse vanem ja kunagine lasteaia invarühma õpetaja;
sõnavõtt IdaHarju Invaühingu 13. aastapäeva koosolekul Kuusalu
Rahvamajas 13.01. 2007. a

Ida- Harju Invaühing enne IT-vallutuskäiku

Kogu teave oli peas ja viskasime nalja, et ka lahkub koos meiega! Tollaste sotsiaalametnike üleskutse oli: **olge meile tülikad!**

1991 - „invapõllul“ – puhas nagu **põllulill**.

1992 - **koolitus-** ja **välisreisid** (Rootsi, Soome, Taani) õppisime nägema erivajadustega inimesi enda kõrval Terminoloogia, mida kasutasime, oli „vigane“-ajakirjanik tõlkimas soome keelest sõna „vammainen“

Valitses: teadmatus-oskamatus ametnike poolt, arstide küündimatus puuet õigeaegselt avastada ja vanemate häbi ning oma erivajadusega lapse varjamise soov.

1993 - läbiv **märgusõna Kuusalu vallas - Maila Tamm** ja Veiko, edasi päris alguse juures Viive Ruul ja Indrek, Inge (Avo) Allese ja Argo.

1993 - kinnitati Eesti Puuetega Inimeste Koja esimene põhikiri!

1994 - tekkis vajadus erirühma järele, oma ruumid saime, kuid valla eelarves puudus rida sisuliselt kuni likvideerimiseni!

Kasvatajad olid esialgu **vanemad ise** (Tiiu Kagover, Kaire Kindel) korda mööda ja mõni päev nädalas, siis lisandusid head **tädid** Maila Tamm, Lehte Sits, Lembi Kirsima, Krista Sisas, Reet Kindel, Margit Jäetma. Rühma tulid **uued raske liitpuudega lapsed** , ka Loksalt, kokku 5-7, töötati juba 5 päeva nädalas ja täispäev.

1994 - **viljakas aasta**, loodi Ida-Harju Invaühing (Heiki Sookruus Harju Maavalitsusest soovitas vormistada meie tegevuse) ja Kuusalu Lastekaitse Selts, oli tekkinud häid sõpru Soomes ja Rootsis ning sealt saime nii koolitust kui materjale raskete laste arendamiseks (samalaadsete asutuste külastamisel).

Projektitoetuste kaudu sisustasime lastele võimlemisruumi tühjaksjäänud ja ideedevaesesse ambulatooriumi (ennenägematu pildiraamat ilusate vajalike vahenditega ja meie saime sealt tellida!), rühmaruumide remont ja sisustamine (mööbel, vahendid jne).

1994. a algas koostöö **täiskasvanud puudeinimestega:** loenguõhtud tuntud invajuhtidega, tähtpäevade tähistamine, väljasõidud.

Uued märgusõnad - Eda Muru, Taimi Leheroo, Karl Kizant, Elvi Kurg, Kaido Rohtmets.

Endiselt oli käibel fraas „olge meile tülikad“ ja **kõik sotsiaaltöötajad** teadsid peast ära öelda meie valla lapsinvaliidid, esimese ja teise grupi invaliidid (nii neid tol ajal nimetati).

Lõpetuseks meie laste edasisest tegevustest:

Salukool on erakool, kus üks asutajatest ja omanikest on meie raskete laste rühma tugisammas Kaire Kindel. Vaadates üht kevadpeo videofilmi sellest koolist, tuli mõnusa üllatusena, et peaosid täitsid seal just meie raskete laste rühma tegelased: Katarina, Keithnal ja veteran Indrek. Indrek on täna juba nii suur ja tubli, et tema on koolisõidul toeks Keithnalile. Samas on just Indrekul see vajadus, mida Salukool ei suuda rahuldada - nimelt on tema kooliskäimise aeg läbi ja ta peaks alustama oma igapäevaelu väljaspool koolimaja, kuid millised on täna need võimalused ja valikud meie Indrekule?

Et kogu laste areng ja tegevuslust ei läheks kaduma, on Salukooli 3 lapsevanemat algatanud uue suure projekti, mille nimi on „**Harakaküla**“ (nime aluseks on algatajate laste nimede esimesed silbid ja KA on meie Katarina) ja kus leiaksid endale turvalise paiga kõik Salukooli lõpetanud noored. Rahalised vahendid tulevad nii Kanada eestlastelt kui Norra finants skeemist, vajaliku toetuse ja garantii on lubanud ka meie oma riigivalitsus!

Niisiis - vähe sellest, et Kuusalu sotsikatele oldi tülikad, enesekindlus ja väärikus, oma õiguste eest seismine, need on tänaseni head omadused, mida kannavad meie puuetega inimesed!

Helle Lepik, Kuusalu VV kunagine sotsiaalameti juhataja; sõnavõtt Ida-Harju Invaühingu 13. aastapäeva koosolekul Kuusalu Rahvamajas 13.01.2007. a

Mälestusi tegutsemisest Ida-Harjumaa invaühingus aastatel 1995-2005

Asusin Ida-Harjumaa Invaühingus tegutsema vabatahtliku töötegijana 1994. aasta lõpus. Esimene töö oli kasutatud riideabi jagamine Kiiu mõisas ehk Kuusalu vallamaja teisel korrusel. Samas asusid ka invaühingule eraldatud toad, kus oli korrast ära küttesüsteem ja katkine kamin. Teisele korrusele sai minna mööda keerdtreppi. Ükski üritus seetõttu aga ära ei jäänud ja teiste aktiivsete ühinguliikmetega otsisime võimalusi ka väljastpoolt vallamaja.

Järgmised tegemised seondusid loengute ja pidudega: „Etikett“ (lektor Inge Ojakäär) jõulupeod, vastlapäevade tähistamine, emadepäeva-kevadpeod (toimusid põhiliselt Kiius Teeroosi baaris, hiljem Kuusalu rahvamajas, mis on seni ainuke puudega inimesele igati sõbralik hoone Kuusalu vallas).

1997. aastal valiti mind ühingu juhatuse liikmeks. Võtsin vabatahtlikult kohustuse kirjutada ja juhtida ka projekte ning esitada rahataotlusi täiskasvanud puudega inimeste tegevuste jaoks. Tollase sotsiaalameti juhataja Helle Lepiku abiga koostasime projekte Eesti Puuetega Inimeste Kojale (EPIK). Raha laekus käsitööringi ja puutööringi inventari jaoks. Summad olid väikesed, kuid midagi saime nende abil siiski korraldada. Kunsti- ja käsitööringi juhendamise võttis enda peale Lehte Sits, puutööringi tegemisi korraldas ühingu esimees Karl Kizant Kolga piirkonna noormeestega. Mina käisin perest peresse ning kuulutasin kohalikus ajalehes, et oleme olemas-tulge toast välja. Ajalehe „Sõnumitooja“ peatoimetaja Ülle Tamm tuli meile alati lahkelt vastu ning kõik kuulutused, artiklid jm ilmusid aegsasti kõigi lugejate tarvis. Ka kingiti meile mõned numbrid tasuta ajalehti puuetega inimestele jagamiseks.

1997. aasta kevadel vajas Harjumaa Puuetega Inimeste Nõukoda tegevjuhti. Helle Lepiku julgustamisel (olin väikeste laste ja raske haiguse tõttu töölt eemal olnud kokku 6 aastat) otsustasin kandideerida. Võitsin konkursi ning see tuli igati kasuks Ida-Harjumaa Invaühingu tööde-tegemistele, sest mitmekülgne ja vajalik info oli alati kättesaadav.

Viisime koos Harjumaa Spordiliidu peaspetsialisti ja Harjumaa Diabeetikute Seltsi esimehe Rein Suppiga läbi esimesed puuetega inimestele mõeldud spordipäevad Harjumaal (esimene talvine Loo spordikompleksis, suvine Valkla rannas), milles osales Ida-Harjumaa Invaühingust umbes 30-40 inimest, kaasasime ka Valkla hooldekodu kliente ning hooldekodu administratsiooni andis meile nimetatud üritustele sõiduks tasuta bussi.

Populaarsed olid ekskursioonid Eesti piires. EPIK korraldas seminare ka väljaspool Eestit ning sõprussidemed välisorganisatsioonidega tõid kaasa meie aktivistide väikese delegatsiooni külaskäigud Stockholmi ning Helsingisse ja Lahtisse. Samuti külastasid meie ühingut Helsingi lähiümbruse invaorganisatsioonide esindajad, kes külakostiks tõid meile kaasa invaabivahendeid, mida nii mõnigi ühingu liige tänase päevani kasutab.

Jõudumööda osalesime ka Eesti Liikumispuuetega Inimeste Liidu üritustel, Invaspordi Liidu spordivõistlustel (Jüri Toomejõe võitis peaaegu kõik ratastooli võidusõidud) nii Tallinnas, Haapsalus (Merepäevad), Viljandis kui ka Narvas.

Tähelepanuväärne oli osalemine Mardilaadal, kus müüsimise nii puuetega inimeste kui ka koduvalla memmede käsitöid (põhiliselt villased kápikud ja sokid, mille

tarbeks eelnevalt lõnga varusime ühelt vastutulelikult firmalt, kes oma tootmisjäägid meile andis).

Tol ajajärgul kuulusid Ida-Harjumaa Invaühingu juhatusse: Karl Kizant-esimees; Eda Muru- projektijuht; Taimi Leheroo-raamatupidaja; Kaido Rohtmets; Elvi Kurg; Helle Söönurm; Maila Tamm.

Juhatus oli üksmeelne ja tubli ning korraldas kõigile ühinguliikmetele regulaarselt (vähemalt kord kuus) tee- ja kohviõhtuid, kus tutvustasime omi mõtteid, edastasime infot ja saime niisama rääkida. Vallamaja sotsiaalameti kabinet oli justkui „meie teine kodu“. Koostööd tegime koduhooldustöötajate ja Eesti Koduabi Seltsi Kuusalu ühendusega. Traditsiooniks kujundasime jõululõuna Kolga restoranis.

Eriti tubli ja täpne oli meie vabatahtlik raamatupidaja – juhatuse liige Taimi Leheroo, kes pälvis Eesti Puuetega Inimeste Kojalt ka vastava tänukirja.

Meenutan neid aastaid ja tegevusi alati soojuse ja armastusega, sest see aeg oli täidetud inimestega, kes mind tööellu tagasi tõi ning olid edasi liikumisel kindlaks toeks.

Eda Muru, alustanud vabatahtlikuna invaühingus ja tänaseks päevaks sotsiaalteaduste magister

Tänapäev

Seoses uute aktiivsete liikmete tulekuga sai alates 2006. aastast Ida-Harjumaa Invaühingu tegevus sisse uue hoo. Vahetus juhatuse koosseis, juhatuse esimeheks sai Agnes Valgiste, kes on lõpetanud Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskonna sotsiaaltöö erialal. Ta on abielus ja kolme tütre ema. Agnese igapäevaseks tööks on tegelemine Kuusalu vallas puuetega inimeste kaitse spetsialistina ning lisaks SA Kuusalu Almakeskus juhataja ülesannetele töötab ta valla psüühilise erivajadusega inimeste tegevusjuhendajana.

Tegevusest Viimase kolme aasta jooksul oleme korraldanud mitmeid erinevaid üritusi, et puuetega inimesi kokku kutsuda ning üheskoos tegutseda ja probleemidele lahendust leida. 2006. aastal viisime läbi küsitluse, et selgitada välja puuetega inimeste soovid ning vajadused, et näha, kuivõrd vajalik on ühingutöö meie inimeste elus.

Oleme korraldanud:

- **teabepäevi** erinevatel puuetega inimese puudutataval teemadel,
- käsitledes nii seadusandlust kui psühholoogilist toimetulekut ja valuga seonduvat. Infotunde on korraldanud erinevad abivahendifirmad, näiteks MTÜ Inkotuba, Mõlnlycke, Terviseabi ja Leena-Mireks OÜ. Toimunud on mitmeid koolitusi Denase raviaparaatide tutvustamiseks. 2008 aasta jaanuaris ja veebruaris viisime läbi projekti „Abikäsi sinu mures“, mille sihtrühmaks olid omaste hooldajad, kes kodus põetavad puudega lähisugulast, ema, isa või last.
- **ekskursioone** Eestimaa kaunitesse kohtadesse, külastades muuhulgas KuMu, teletorni ning botaanikaaeda, Rakvere linnust ja muuseumi, Kirna mõisa ning Järvamaa muuseumi. Oleme külastanud vaatamisväärsusi marsruudil Viinistu –Käsmu–Sagadi, tutvunud kahel korral koduümbruses Kuusalu valla kaunimate ja olulisemate kohtadega. Samuti oleme tutvunud A.H.Tammsaare elu ja loominguga seotud paikadega nii Vargamäel kui Tallinnas asuvas kirjaniku muuseumis.
- **käsitöö õppepäevi** viltimistö alal ning erinevaid **kunstiringitunde**. Seni oleme tegelenud nii portselani- kui klaasimaaliga. Kavatsime õppida veel savivoolimist, siidimaali ja nahkehistöid. Erinevaid ja huvipakkuvaid käsitöö liike on sedavõrd palju, et tuleb valida, kas proovida igast natuke või tegeleda ühe alaga sügavuti?
- **20 loengut** tervisliku toitumise ja tervislike eluviiside teemal nii Kuusalus kui Kolgas 2007. aasta sügisel ja 2008. aasta talvel.
- **psühhotreeninguid**, mille sarjaga alustasime 2008. aasta sügisel. Väikeses sõbralikus ringis ning regulaarselt toimuvatel kokkusaamistel saadakse üksteiselt ja antakse vastastikku julgustust ning kinnitust.

Ühingul on tihe koostöö katusorganisatsioonidega – Eesti Liikumispuuetega Inimeste Liit (ELIL), Eesti Invaspordi Liit (EIL) ja Harjumaa Puuetega Inimeste Nõukoda (HPIN). Osaleme aktiivselt nende poolt korraldatavatel üritustel, milleks näiteks on olnud HPINi igaaastased traditsioonilised talvised ja suvised

spordipäevad ning teabepäevad. 2008. aasta kevadel osalesime HPINi projektis „Puudega inimese päästmine hädaolukorras“, samuti EILI poolt korraldatud erinevatel spordivõistlustel. Lisaks eelnevale oleme võtnud osa MTÜ Händikäpp poolt läbiviidud koosolekutel ja pidudel. Võtame suure innuga osa vallasisestest mälumängudest, mis on mõnusaks ja lustlikuks ajaviiteks, teritades vaimu ja hoides üleval meeletolu. Ühingu on tavaks tähistada ühiselt oma liikmete sünnipäevi. Võimaluse korral teeme seda koosviibimisega, selle puudumisel saadame sünnipäevaõnnitlused kõigile kaardiga koju.

Agnes Valgiste, *Ida-Harjumaa Invaühingu juhatuse esimees*